



Miljø- og
Fødevareministeriet
Fødevarestyrelsen

VURDERING AF TRANSPORT- EGNETHED VED 4 UDVALGTE LIDELSER HOS SVIN OG KVÆG



FORMÅL	5
NAVLEBROK HOS SVIN.....	7
BESKRIVELSE.....	7
OBSERVATIONER	8
VURDERING	10
REGELGRUNDLAG	11
AFGØRELSE	11
EKSEMPLER	12
HALEBID HOS GRISE	15
BESKRIVELSE.....	15
OBSERVATIONER	16
VURDERING	18
REGELGRUNDLAG	19
AFGØRELSE	19
EKSEMPLER	20
HALTE DYR	23
BESKRIVELSE.....	23
OBSERVATIONER	24
VURDERING	26
REGELGRUNDLAG	27
AFGØRELSE	27
EKSEMPLER	28
MAGRE KØER	31
BESKRIVELSE.....	31
OBSERVATIONER	32
VURDERING	34
REGELGRUNDLAG	35
AFGØRELSE	35
EKSEMPLER	36
Bilag 1 Lovgivning, retningslinjer og sanktionering.....	38
Bilag 1.1 Love, forordninger og bekendtgørelser	38
Bilag 1.2 Vejledninger	41
Bilag 1.3 Øvrige	41
Bilag 1.4 Sagsbehandling og valg af rette sanktion.....	42



FORMÅL

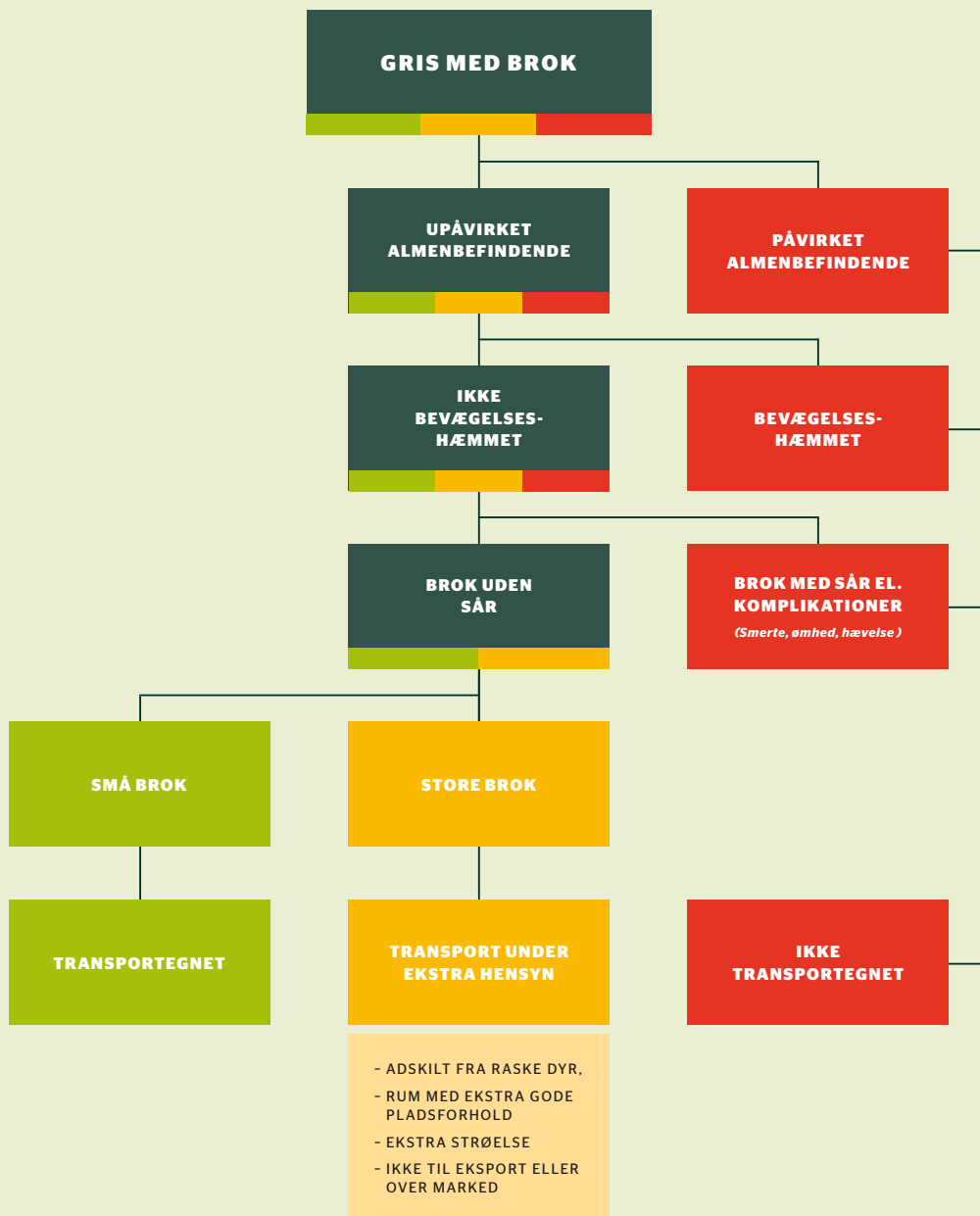
Denne guide er til brug for dyrlæger ansat i Fødevarestyrelsen.

Ved vurderingen af, om et dyr er egnet til transport, indgår en

- klinisk undersøgelse af dyrets tilstand sammenholdt med
- en undersøgelse af forholdene for transportens afvikling

Guiden beskriver hvilke forhold vedrørende dyrets tilstand og den planlagte transport, der bør tages i betragtning, når et dyrs transportegnethed skal vurderes.

Guiden omfatter fire specifikke tilstande/lidelser, som regelmæssigt forekommer hos svin og kvæg i Danmark: Navlebrok hos grise, halebid hos grise, halte grise og køer og køer i dårligt huld. Guiden er alene vejledende. Der skal altid foretages en konkret vurdering af dyrets transportegnethed i forhold til den planlagte transport ud fra den ramme, transportlovgivningen opstiller. Guiden er ment som et værktøj, som beskriver nogle af de elementer, der kan inddrages, når den konkrete vurdering foretages.



NB! Diagrammet er udelukkende vejledende. Der skal altid foretages en konkret vurdering, hvor dyrets tilstand sammenholdes med transportens planlægning og forløb.

BESKRIVELSE

Udposninger på navlestedet betegnes almindeligvis som navlebrok og optræder hyppigt hos grise i alle aldre. Brok er en tilstand, hvor det væv, som normalt holder de indre organer på plads, ikke er tilstrækkeligt stærkt. Indholdet i en broksæk er tarmkrøs og ofte også tarme. Mange hævelser på navlestedet er dog ikke egentlige navlebrok, men skyldes andre lidelser som f.eks. cystedannelser, vævsforandringer eller abscesser.

I det følgende anvendes betegnelsen navlebrok.

Grisene kan være helt upåvirkede af et navlebrok, men kan også være almenpåvirkede.

I brok, der indeholder tarme og krøs, kan der ske en delvis indklemning, så et stykke tarm ikke fungerer optimalt, og grisen kan blive mager og utrivelig og kan være smertepåvirket i større eller mindre grad. I værste fald kan der ske en hel afsnøring og drejning af tarme og blodforsyning, hvilket er meget smertefuldt, og grisen får et meget dårligt almenbefindende og dør som følge af dette.

Navlebrok kan desuden hæmme grisens bevægelse, og kontakt imellem underlaget og broksækken kan resultere i afslidning af huden og dermed sår i bunden af navlebrokket. I værste fald kan der ligefrem ske en ruptur af broksækken.

OBSERVATIONER

Klinisk undersøgelse af grisens tilstand:

Den kliniske undersøgelse kan som udgangspunkt indeholde følgende:

- **Hvordan er grisens almenbefindende?**

- Er grisen nedstemt, bleg, mager, oppustet mv.?
- Eventuelt måles temperaturen.

- **Hvad er størrelsen af broksækken?**

- Navlebrok på over 15 cm betragtes som et stort navlebrok på et slagtesvin.
- Hos grise af andre størrelser vurderes brokkets størrelse i forhold til grisens størrelse.
- Store brok, der er rager frem, når grisen ligger ned, kan være særligt udsatte for skader under transporten; f.eks. ved at andre grise træder på broksækken.

- **Er der sår på broksækken?**

- Eventuelle sår undersøges med hensyn til størrelse og dybde. Man bør være særlig opmærksom på undersiden af broksækken, da det typisk er her, broksækken slides mest imod underlaget.
- Har såret bindevævsdannelse og granulationsvæv, tykke sårrande og er der tegn på infektion, er det tegn på at der er tale om et ældre sår.

- **Er grisen bevægelseshæmmet?**

- Store brok, der hænger under bugen på grisen, kan gøre normal gang vanskelig og derved hæmme grisens bevægelser og muligheder for at kompensere for køretøjets bevægelser under transporten.
- Pendulerende brok kan genere, selvom de ikke er så store.
- Smerter fra broksækken kan desuden gøre grisen uvillig til at bevæge sig.

- **Palpation af broksækken**

- Varme, hårdhed og smerte ved tryk kan være tegn på indeklemning eller afsnøring, af indhold i broksækken eller infektion i brokket eller det omgivende væv. Dette er meget smertefulde tilstande og vil kunne forværres ved transport. Bløde, let manipulerbare broksække, hvor grisen ikke viser tegn på smerte, tyder på mere ukomplicerede brok.

UNDERSØGELSE AF FORHOLDENE OMKRING TRANSPORTENS AFVIKLING:

Følgende forhold bør klarlægges vedrørende selve transporten:

- **Er det en transport med omlæsning af grisen?**

- Transporter med omlæsning på et samlested eller marked vil ofte give øget uro, nervøsitet og aggressivitet hos grisene og kan derved være en ekstra belastning for grisen og øge risikoen for at grisen kommer til skade.

- **Hvordan er transporten afviklet?**

- En transport med mange stop og af- og pålæsninger medfører, at dyrene er mere urolige og går mere rundt. Dette øger risikoen for, at grisene kommer til skade. Direkte transporter er mere skånsomme.

- **Er transporten planlagt, så der er taget ekstra hensyn til grisen på bilen?**

- Er grisen f.eks. placeret i et rum med ekstra gode pladsforhold og derved mulighed for at undgå at blive trådt på af andre grise?
- Er grisen f.eks. adskilt fra raske grise?
- Er der evt. tildelt ekstra strøelse på gulvet, således at dette er skridsikkert og bekvemt at lægge sig på?

VURDERING

Der foretages en konkret vurdering, hvor grisens tilstand sammenholdes med transportens planlægning og forløb.

Det er som udgangspunkt Fødevarestyrelsens opfattelse, at:

Egnede til transport:

Grise med mindre brok uden sår eller med små overfladiske sår og rifter og uden påvirket almenbefindende er egnede til transport.

Transport under ekstra hensyn:

Grise med store brok er også transportegnede, såfremt grisene er helt upåvirkede, ikke er bevægelseshæmmede og der ikke er sår på brokket. Der bør dog ved planlægningen af transporten tages ekstra hensyn til disse grise. Det vil sige eksempelvis rigelig strøelse på hele gulvet og/eller transport uden omlæsninger og/eller kort transport og/eller rigeligt med plads og/eller adskilt fra raske dyr.

Ifølge en udtalelse fra DVS¹ kan der transporteres op til 5 grise med store brok i hvert aflukke, hvis de er ledsaget af en dyrlægeerklæring.

Ikke egnede til transport:

Grise med store brok med sårddannelser på broksækken, grise med bevægelseshæmning samt grise med påvirket almentilstand eller tegn på komplikationer i form af indeklemning, bughindebetændelse og lignende er uegnede til transport.

1) Det Veterinære Sundhedsråd

REGELGRUNDLAG

Lovgivning:

- Dyreværnslovens § 1.
- Transport bekendtgørelsen § 17.
- Transportforordningen art. 3, samt Bilag 1, kap 1, punkt 1, punkt 2, litra a og b.

Udtalelser der vurderes relevante:

- [Det Veterinære Sundhedsråds redegørelse om transport af syge eller tilskadekomne produktionsdyr inkl. heste](#)
- [Udtalelse af 2. december 2008 om svin med store/komplicerede navle- eller lyskebrok](#)

AFGØRELSE

Hvis det konstateres, at lovgivningen vedrørende transport af dyr er overtrådt, reageres i henhold til [Fødevarestyrelsens generelle kontrolvejledning](#).

Ved vurderingen af den rette sanktion skal der derfor tages hensyn til alle omstændigheder i den konkrete sag, herunder overtrædelsens alvor og omfang, om virksomheden tidligere har overtrådt reglerne, om det er en bevidst eller planlagt overtrædelse, om virksomheden har tilsigtet at opnå en berigelse mv.

Ved transport af ikke-transportegnede brokgrise vil det være relevant at overveje sanktionering i forhold til chaufføren og transportvirksomheden, besætningsejer og/eller ansat samt evt. samlestedspersonale.

Se bilag 1.

EKSEMPLER



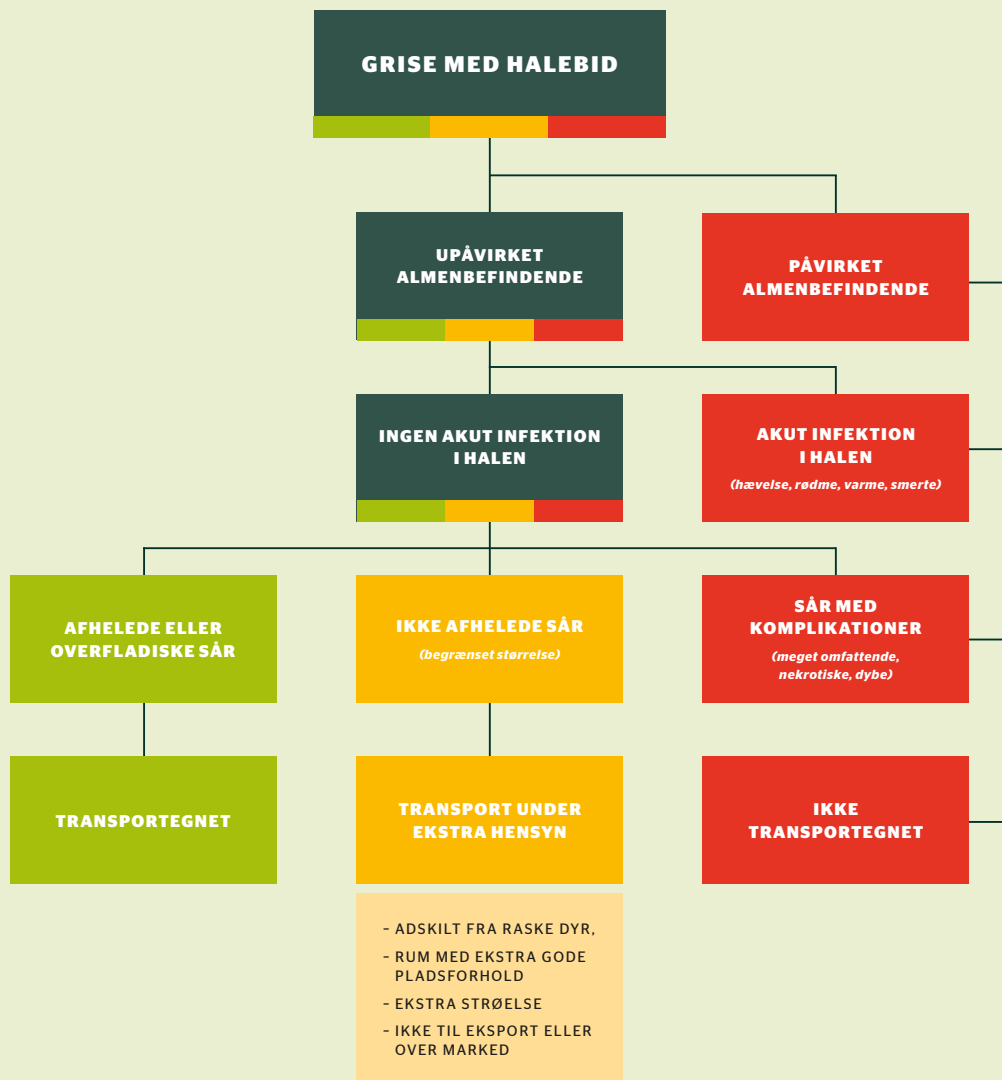
Gris med lille brok uden sår, ikke påvirket almenbefindende, uden bevægelsseshæmning. Egnet til transport.



Gris med stort navlebrok, uden sår/læsioner og grisens almenbefindende er upåvirket. Kan transporteres under ekstra hensyn.



Gris med stort navlebrok med tydeligt sår. Ikke egnet til transport



NB! Diagrammet er udelukkende vejledende. Der skal altid foretages en konkret vurdering, hvor dyrets tilstand sammenholdes med transportens planlægning og forløb.

BESKRIVELSE

Halebid er en unaturlig adfærd, der kan opstå, når noget er galt i svinenes miljø, så der opstår stress hos dyrene. Årsagen kan skyldes frustration over manglende foderpladser, dårlig klimastyring, dårlig ventilation, høj belægningsgrad, uhensigtsmæssig stiindretning, manglende rode- og beskæftigelsesmateriale, mangler ved foder osv. Halespidsen eller hele halen kan blive genstand for en alvorlig betændelse, der involverer huden, det underliggende væv og knoglerne i halen. I svære tilfælde ses vævsdød og spredning af infektion til f.eks. led og ryggens knogler. Halebid er smertevoldende, og spredning af infektionen vil medføre stærkt påvirket almenbefindende. Akutte infektioner i halen og underliggende væv kan medføre ømhed og smerte ved berøring.

OBSERVATIONER

KLINISK UNDERSØGELSE AF GRISENS TILSTAND:

Den kliniske undersøgelse kan som udgangspunkt indeholde følgende:

- **Hvordan er grisens almenbefindende?**
 - Er grisen nedstemt?
 - Eventuelt måles temperaturen.
- **Tager grisen ligeligt støtte på alle ben eller er den uvillig til at gå.**
 - Bevægelseshæmning kan være tegn på smerte og lidelse ved spredning af infektion fra halen til ryg og/eller led
- **Forsøger grisen at gemme halen**
- **Halen undersøges evt. ved palpation.**
 - Er halen varm, øm og vægrer grisen sig for berøring, kan det være tegn på inflammation og/eller infektion i halestumpen?
 - Er såret akut opstået eller af ældre dato?
 - Er der tale om et åbent sår, hvor huden er gnavet væk eller er såret helt overfladisk?
 - Er der sårrande med arvæv?
 - Er der pus og flåd fra dybereliggende væv?
 - Er knoglevævet involveret?

UNDERSØGELSE AF FORHOLDENE OMKRING TRANSPORTENS AFVIKLING:

Følgende forhold bør klarlægges vedrørende selve transporten:

- **Er det en transport med omlæsning af grisen?**

- Transporter med omlæsning på et samlested eller marked vil ofte give øget uro, nervøsitet og aggressivitet hos grisene og kan derved være en ekstra belastning for grisen og øge risikoen for at grisen kommer til skade.

- **Hvordan er transporten afviklet?**

- Transportens afvikling. En transport med mange stop og af- og pålæsninger medfører, at grisene er mere urolige og går mere rundt. Dette øger risikoen for at grisene kommer til skade. Direkte transport er mere skånsomme.

- **Er transporten planlagt, så der er taget ekstra hensyn til grisen på transportmidlet?**

- Er grisen f.eks. placeret i et rum med ekstra gode pladsforhold og derved med mulighed for at undgå andre grise?
- Er grisen adskilt fra raske grise?
- Er der evt. tildelt ekstra strøelse i rummet således, at dette er skridsikkert og bekvemt at lægge sig på?

VURDERING

Der foretages en konkret vurdering, hvor grisens tilstand sammenholdes med transportens planlægning og forløb.

Det er som udgangspunkt Fødevarestyrelsens opfattelse at:

Egnede til transport:

- Afhelede halebid
- Halebid med små overfladiske sår i huden, der ikke involverer underliggende væv, og som har en tør afgrænset sårkorpe, og uden tegn på infektion i halen.

Transport under ekstra hensyn:

- Grise med ikke-afhelet halebid med sårddannelser, uden påvirket almenbefindende, uden bevægelseshæmning, uden akut infektion i halestumpen eller tegn på spredning til led og knogler. Der bør dog ved planlægningen af transporten tages ekstra hensyn til disse grise. Det vil sige eksempelvis rigelig strøelse på hele gulvet og/eller transport uden omlæsninger og/eller kort transport og/eller rigeligt med plads og/eller adskilt fra raske dyr.

Ikke egnede til transport:

- Grise med halebid, der har påvirket almenbefindende
- Grise med infektion i halestumpen eller med infektioner, som involverer knoglevæv og periost
- Større læsioner omkring haleroden, og hvor hele halen mangler eller er nekrotisk, vurderes altid som alvorlige sår, medmindre området er helt afhelet og dækket af hud

REGELGRUNDLAG

Lovgivning:

- Dyreværnslovens § 1.
- Transport bekendtgørelsen § 17.
- Transportforordningen art. 3, samt Bilag 1, kap 1, punkt 1, punkt 2, litra a og b i transportforordningen.

Udtalelser der vurderes relevante:

- [Det Veterinære Sundhedsråds redegørelse om transport af syge eller tilskadekomne produktionsdyr inkl. heste](#)

AFGØRELSE

Hvis det konstateres, at lovgivningen vedrørende transport af dyr er overtrådt, reageres i henhold til [Fødevestyrelsens generelle kontrolvejledning](#).

Ved vurderingen af den rette sanktion skal der derfor tages hensyn til alle omstændigheder i den konkrete sag, herunder overtrædelsens alvor og omfang, om virksomheden tidligere har overtrådt reglerne, om det er en bevidst eller planlagt overtrædelse, om virksomheden har tilsigtet at opnå en berigelse mv.

Ved transport af ikke-transportegnede halebidte grise vil det være relevant at overveje sanktionering i forhold til chaufføren og transportvirksomheden, besætningsejer og/eller ansat samt evt. samlestedspersonale.

Se bilag 1.

EKSEMPLER



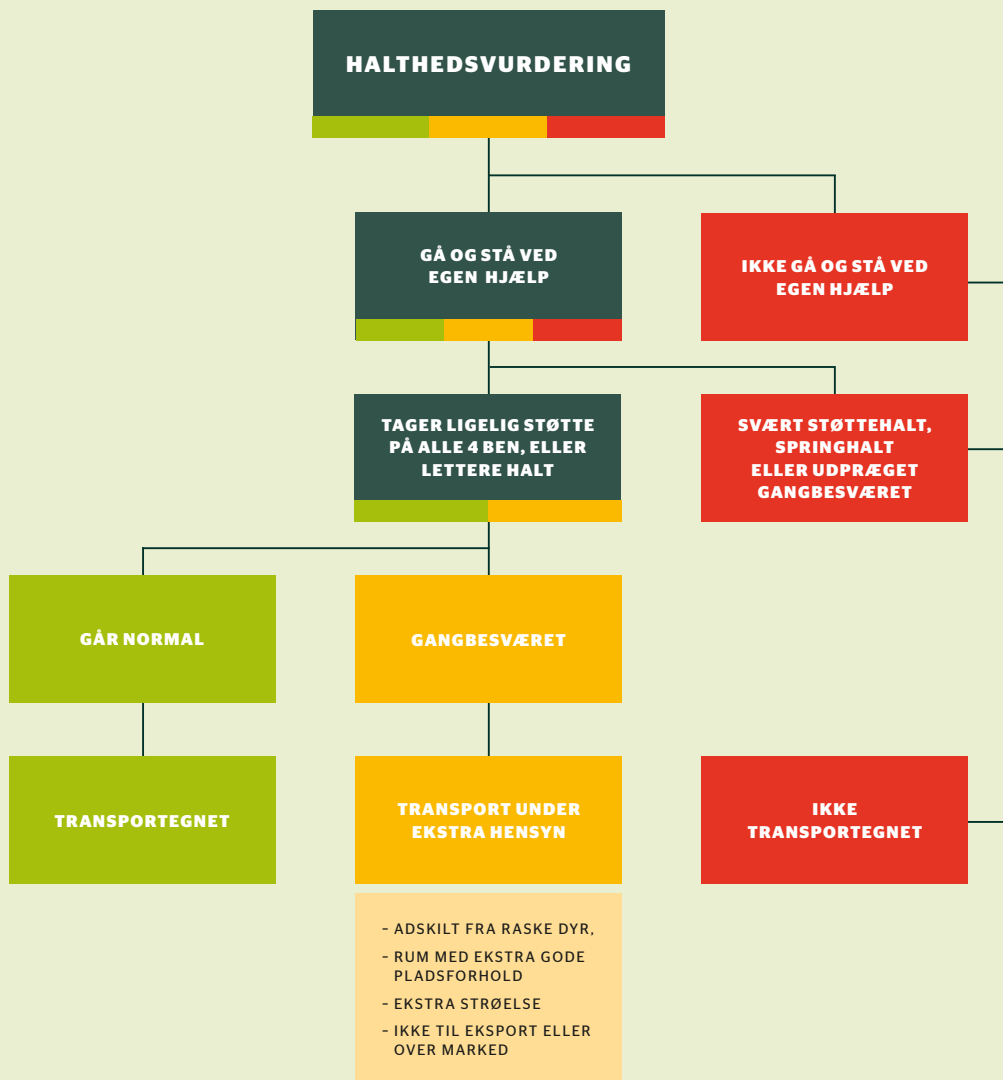
Gris med mindre overfladisk halebid, dækket af helt tør sårskorpe, uden tegn på infektion i dybereliggende væv. Ikke øm eller varm ved berøring. Egnet til transport.



Gris med ikke-afhelet halebid med sårdannelse, uden påvirket almenbefindende, uden akut infektion i halestumpen eller tegn på spredning til led og knogler. Kan transporteres under ekstra hensyn.



Akut halebid med tydelig betændelse i halen. Hævelse, varme, rødme og ømhed for berøring. Ikke egnet til transport.



NB! Diagrammet er udelukkende vejledende. Der skal altid foretages en konkret vurdering, hvor dyrets tilstand sammenholdes med transportens planlægning og forløb.

BESKRIVELSE

Ved halthed forstås enhver form for uregelmæssig gang som følge af forstyrrelser i bevægeapparatet hos svin eller kvæg. Årsagerne til halthed kan være mekaniske (f.eks. lammelser eller spasmer), traumatiske (f.eks. slag, trykninger eller brud) eller infektiøse (f.eks. betændelser i led, sener eller muskler). Halthed som følge af infektioner eller skader på bevægeapparatet er normalt et udtryk for, at dyret har smerter, når det bevæger sig.

OBSERVATIONER

KLINISK UNDERSØGELSE AF DYRETS TILSTAND:

Den kliniske undersøgelse kan som udgangspunkt indeholde følgende:

- **Hvordan er dyrets almenbefindende?**

- Er dyret sløvt eller nedstemt, uvillig til at bevæge sig mv.?
- Hvordan er dyrets huld?
- Udviser dyret tegn på smerte (tænderskæren, krum ryg, painface mv.)?
- Eventuelt måles temperaturen.

- **Hud og hårlag undersøges**

- Er der trykninger i huden eller er hårlaget tilsølet?
- Trykninger i huden (især ud for knoglefremspring) eller tilsmudset hårlag kan være tegn på, at dyret har ligget længe på den pågældende side.

- **Hvordan er dyrets bevægelse?**

- Dyrets lemmer undersøges om muligt for skader, infektioner og lign.
- Klove og biklove undersøges, og hvis disse er unormalt lange, vurderes, om det har betydning for dyres bevægelse.
- Fysiske skader og infektioner, der har betydning for dyrets bevægelse, undersøges. Omfatter de evt. led, knogler og sener.

- **Er der normal og symmetrisk muskulatur?**

- Nedsat muskelstyrke eller muskelsvind kan være tegn på, at dyret i en længere periode har haft bevægelsesforstyrrelser og måske smerter, som har bevirket, at dyret har ligget mere ned.
- Nedsat muskelstyrke eller muskelsvind øger risikoen for, at dyret ikke kan gennemføre transporten på normal vis.

UNDERSØGELSE AF FORHOLDENE FOR TRANSPORTENS AFVIKLING:

Følgende forhold bør klarlægges i forbindelse med afviklingen af transporten

- **Er det en transport med omlæsning af dyret?**

- Transporter med omlæsning på et samlested eller marked vil ofte give øget uro, nervøsitet og aggressivitet hos dyrene og kan være en yderligere belastning for i forvejen halte dyr.

- **Hvordan er transporten afviklet?**

- En transport med mange stop og af- og pålæsninger medfører, at dyrene er mere urolige og går mere rundt. Dette øger risikoen for, at dyrene kommer til skade. Direkte transport er mere skånsomme.

- **Er transporten planlagt, så der er taget ekstra hensyn til dyret på bilen?**

- Er dyret f.eks. placeret i et rum med ekstra gode pladsforhold? Transport er en uvant og belastende situation for dyr. De rystelser og ændringer i bevægelsesretningen, der forekommer ved transport, stiller store krav til et velfungerende bevægeapparat (muskler, led, ledbånd og sener) og nervesystem. Transport med ekstra gode pladsforhold kan evt. medvirke til, at halte dyr belastes mindre under transporten, idet de så bedre kan kompensere for køretøjets bevægelser.
- Er dyret f.eks. adskilt fra raske dyr? Halte dyr og dyr med nedsat muskelstyrke vil have bedre mulighed for at klare sig imod eksempelvis spark, skub, bid og tråd, hvis de er adskilt fra raske dyr.
- Er der evt. tildelt ekstra strøelse på gulvet, således at dette er skridsikkert og bekvemt at lægge sig på?

VURDERING

Der foretages en konkret vurdering, hvor dyrets tilstand sammenholdes med transportens planlægning og forløb.

Det er som udgangspunkt Fødevarerstyrelsens opfattelse, at:

Egnede til transport:

Dyr der går normalt og tager ligelig støtte på alle 4 ben.

Transport under ekstra hensyn:

Dyr med lettere haltheder samt gangbesvær forårsaget heraf, kan transporteres levende, såfremt dyret ikke påføres yderligere lidelse på grund af transporten. Der bør derfor ved planlægningen af transporten tages ekstra hensyn til disse dyr. Det vil sige eksempelvis rigelig strøelse på hele gulvet og/eller transport uden omlæsninger og/eller kort transport og/eller rigeligt med plads og/eller adskilt fra raske dyr.

Ikke egnede til transport:

Dyr, der ikke kan gå og stå ved egen hjælp, eller dyr, der er springhalte, svært støt-tehalte eller udpræget gangbesværede på grund af diagnosticeret eller formodet knoglebrud, ledskred, smertefulde betændelsestilstande i lemmerne (ledbetændelse, seneskedebetændelse o. lign.), må ikke transporteres.

REGELGRUNDLAG

Lovgivning:

- Dyreværnslovens § 1.
- Transport bekendtgørelsen § 17.
- Transportforordningens art. 3 herunder litra d og g. samt bilag 1, kap. 1 i transportforordningen punkt 1, 2.punkt. a og punkt 3 i transportforordningen.

Udtalelser der vurderes relevante:

- [Det Veterinære Sundhedsråds redegørelse om transport af syge eller tilskadekomne produktionsdyr inkl. heste](#)
- [Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse om transport af slagtedyrl med bækkenbrud og/eller hofteskred eller lyskebrok](#)

AFGØRELSE

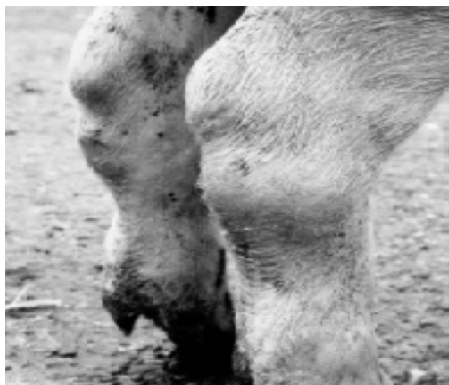
Hvis det konstateres, at lovgivningen vedrørende transport af dyr er overtrådt, reageres i henhold til [Fødevestyrelsens generelle kontrolvejledning](#).

Ved vurderingen af den rette sanktion skal der derfor tages hensyn til alle omstændigheder i den konkrete sag, herunder overtrædelsens alvor og omfang, om virksomheden tidligere har overtrådt reglerne, om det er en bevidst eller planlagt overtrædelse, om virksomheden har tilsigtet at opnå en berigelse mv.

Ved transport af halte dyr vil det være relevant at overveje sanktionering i forhold til chaufføren og transportvirksomheden, besætningsejer og/eller ansat samt evt. samlesteds personale.

Se bilag 1.

EKSEMPLER



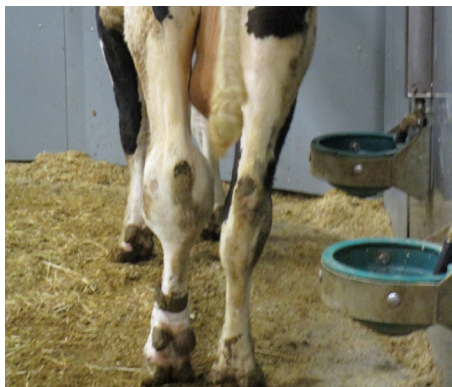
Dyrene går normalt og tager ligelig støtte på alle 4 ben. Lokale bursitter der ikke er kompliceret af sår dannelse eller infektion (ingen rødme, hævelse, varme eller smerte). Ingen hævelse på indersiden af benet. Egnede til transport.



Ko, der er lettere gangbesværet som følge af forkert benstilling på bagbenene. Vurderes ikke at være smertevoldende, men koen vil have vanskeligt ved at klare sig blandt andre dyr. Kan transporteres under ekstra hensyn.

So med forvoksede klove, lettere gangbesværet som følge af forkert benstilling. Kan transporteres under ekstra hensyn.



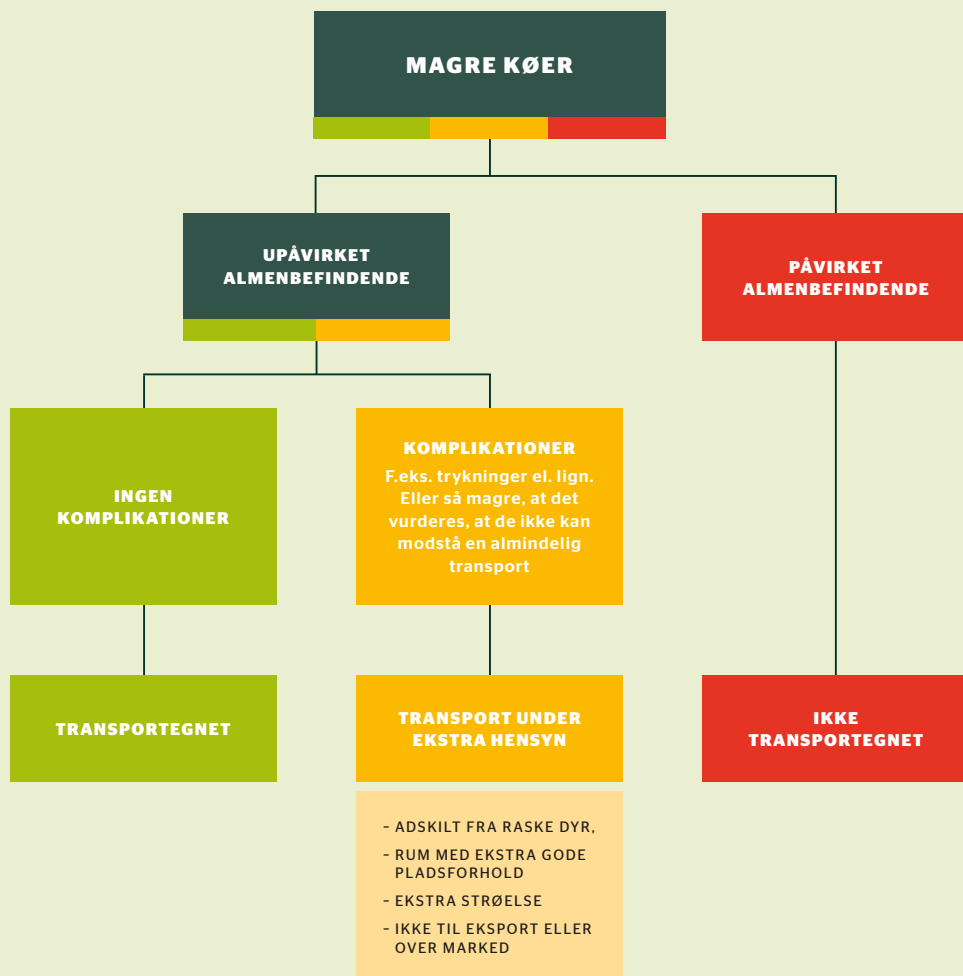


Støttehalt ko med haseledsbetændelse. Tydelig hævelse hele vejen rundt om haseledet. Hævelse, varme og ømhed for berøring, stærkt smertevoldende lidelse. Ikke egnet til transport.



Støttehalt slagtesvin med haseledsbetændelse. Hævelse, varme og ømhed for berøring, stærkt smertevoldende lidelse. Ikke egnet til transport.





NB! Diagrammet er udelukkende vejledende. Der skal altid foretages en konkret vurdering, hvor dyrets tilstand sammenholdes med transportens planlægning og forløb.

BESKRIVELSE

Magre køer kendetegnes ved nedsatte fedtdepoter på kroppen og dermed bl.a. fremtrædende ribben, hoftehjørner, tvær- og spinaltappe. Denne tilstand opstår normalt kun som følge af længere tids underforsyning med energi, perioder med sygdom, eller som en følge af høj ydelse med negativ energibalance i en periode. Magre køer ses også efter kortere sygdomsforløb, hvor koen ikke har indtaget nok foder. Magre køer kan være svækkede og kan derfor have sværere ved at modstå transportens belastning på samme måde som andre køer i god konstitution. De har større risiko for at kunne støde mod inventar eller blive klemt mellem andre køer, og hvis de falder, eller når de ligger ned, vil de have sværere ved at komme op igen.

OBSERVATIONER

KLINISK UNDERSØGELSE AF KOENS TILSTAND:

Den kliniske undersøgelse kan som udgangspunkt indeholde følgende:

- **Hvordan er koens almenbefindende?**

- Er koen sløv eller nedstemt?
- Er koen slinger eller usikker på benene?
- Indsunkne øjne?
- Udviser koen tegn på smerte (tænderskæren, krum ryg, painface mv.)?
- Eventuelt måles temperaturen.

- **Koens hud undersøges**

- Er der fremstående knogler, ribben, hoftehjørner, tvær- og spinaltappe?
- Er hoftehjørne og sædeben vinklet?
- Synlige tværtappe og spinaltappe eller decideret savtakkede tværtappe og spinaltappe?
- Er der svind af f.eks. lår- ryg- og skuldermuskulaturen?
- Er der ingen eller kun meget lidt fedtvæv omkring haleroden?
- Er hungergruben fyldt/tom?

- **Hud og hårlag undersøges**

- Er der f.eks. hudafskrabninger, trykninger, tilsmudset hårlag og hævelser over led og fremstående knogler? Dette kan være tegn på, at koen har ligget mere ned i besætningen og ikke har normal fysisk styrke til at klare sig.

Følgende forhold bør klarlægges i forbindelse med afviklingen af transporten

- **Er det en transport med omlæsning af koen?**

- Transporter med omlæsning på et samlested eller marked vil give øget uro, nervøsitet og aggressivitet hos køerne og derved øge risikoen for, at en mager ko falder eller trampes ned og derved skades.

- **Hvordan er transporten afviklet?**

- En transport med mange stop og af- og pålæsninger medfører, at køerne er mere urolige og går mere rundt. Dette øger risikoen for, at køerne kommer til skade. Direkte transport er mere skånsomme. En lang eller urolig transport øger risikoen for, at en mager ko begrænsede energiresourcer bliver opbrugte.

- **Er transporten planlagt, så der er taget ekstra hensyn til koen på bilen?**

- Er koen f.eks. placeret i et rum med ekstra gode pladsforhold? Transport er en uvant og belastende situation for en ko. Transport med ekstra gode pladsforhold kan evt. medvirke til, at koen belastes mindre under transporten, idet den så bedre kan klare sig i forhold til andre køer.
- Adskillelse af umage dyr. Er magre køer transporteret i samme rum som andre køer, og er de tydeligt mindre end de andre køer i rummet, er der risiko for, at de klemmes eller væltes, og at de så ikke selv kan rejse sig, især hvis pladsen er begrænset. En urolig transport med sammenblanding af mange forskellige køer øger risikoen for, at en mager ko begrænsede energiresourcer bliver opbrugte.
- Er der evt. tildelt ekstra strøelse på gulvet, således at dette er skridsikkert og bekvemt at lægge sig på?

VURDERING

Der foretages en konkret vurdering, hvor koens huld, almene tilstand og evt. skader sammenholdes med transportens planlægning og afvikling.

Det er som udgangspunkt Fødevarestyrelsens opfattelse, at:

Egnede til transport:

Køer, der er magre med upåvirket almenbefindende og uden komplikationer i form af f.eks. trykninger eller andre lidelser, er egnet til transport.

Transport under ekstra hensyn:

Magre køer med upåvirket almenbefindende, men med komplikationer i form af f.eks. ydre skader som trykninger eller lignende, som også belaster dem, er kun egnet til transport under ekstra hensyn. Det samme gælder køer, der er så magre, at det vurderes, at de ikke kan modstå en almindelig transport. Der bør derfor ved planlægningen af transporten tages ekstra hensyn til disse køer, f.eks. ved direkte transport uden omlæsninger på et marked eller samlested, rigeligt med plads, og rigeligt strøelse på hele gulvet.

Ikke egnede til transport:

Magre køer, der er alment påvirkede, er ikke egnet til transport.

REGELGRUNDLAG

Lovgivning:

- Dyreværnslovens § 1.
- Transport bekendtgørelsen § 17.
- Transportforordningen art. 3, samt Bilag 1, kap 1, punkt 1, punkt 2, litra a og b samt Kap. 3 punkt 1.12 litra b og evt. litra f i forordningen.

Udtalelser der vurderes relevante:

- [Det Veterinære Sundhedsråds redegørelse om transport af syge eller tilskadekomne produktionsdyr inkl. heste](#)

AFGØRELSE

Hvis det konstateres, at lovgivningen vedrørende transport af dyr er overtrådt, reageres i henhold til [Fødevarestyrelsens generelle kontrolvejledning](#).

Ved vurderingen af den rette sanktion skal der derfor tages hensyn til alle omstændigheder i den konkrete sag, herunder overtrædelsens alvor og omfang, om virksomheden tidligere har overtrådt reglerne, om det er en bevidst eller planlagt overtrædelse, om virksomheden har tilsigtet at opnå en berigelse mv.

Ved transport af magre køer vil det være relevant at overveje sanktionering i forhold til chaufføren og transportvirksomheden, besætningsejer og/eller ansat samt evt. samlestedspersonale.

Se bilag 1.

EKSEMPLER



Mager ko uden tegn på ydre skader og uden påvirket almenbefindende. Koen er transportegnet.



Mager ko med vinklede hoftehjørner og med begrænset fedt omkring haleroden. Ikke alment påvirket, men med komplikationer i form af trykning på lår og hoftehjørne. Koen kan transporteres under ekstra hensyn.



Mager ko med vinklede hoftehjørner og synlige tværtappe og ribben. Påvirket almenbefindende, nedstemt og med indsunkne øjne. Ikke transportegnet.

BILAG 1 LOVGIVNING, RETNINGSLINJER OG SANKTIONERING

BILAG 1.1 LOVE, FORORDNINGER OG BEKENDTGØRELSER

Dyreværnsloven¹

Ved enhver håndtering, og herunder også ved transport af dyr, skal bestemmelsen i Dyreværnsloven's § 1 overholdes. Ansvarret påhviler alle de personer, der er ansvarlige for det pågældende dyr, dvs. både landmanden, der har opdrættet dyret, dem der håndterer dyret f.eks på et samlested og den ansvarlige for transporten af dyret. Både uagtsomme og forsætlige overtrædelser af lovens bestemmelser er strafbelagte.

I henhold til § 1 i Dyreværnsloven, skal dyr behandles forsvarligt og beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt mén og væsentlig ulempe.

Transportforordningen²

Uddrag af artikel 3: Det er forbudt at transportere dyr eller lade dem transportere under sådanne forhold, at de kan komme til skade eller blive påført unødigt lidelse. Herunder skal følgende betingelser være opfyldt:

- a) forud for transporten skal alle fornødne foranstaltninger være truffet for at gøre transporttiden så kort som muligt, og for at sikre at dyrenes behov opfyldes under transporten.
- b) dyrene skal være egnede til den planlagte forsendelse

1) Lovbekendtgørelse nr. 1019 af 29. juni 2016 af dyreværnsloven:
<http://fvst.lovportaler.dk/ShowDoc.aspx?q=dyrev%c3%a6rnslov&docId=lov19910386-full>

2) Rådets Forordning (EF) nr. 1/2005 af 22. december 2004 om beskyttelse af dyr under transport og dermed forbundne aktiviteter: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG.2005R0001:20050125:DA:PDF>

Uddrag af Bilag 1. kap.1 om egnethed til transport:

1. Ingen dyr må transporteres, medmindre de er egnede til den påtænkte forsendelse, og alle dyr skal transporteres under sådanne forhold, at de ikke kommer til skade eller påføres unødigt lidelse.
2. Tilskadekomne dyr og dyr, som har fysiologiske skavanker eller undergår en patologisk proces, betragtes som ikke egnede til transport, især hvis der er tale om
 - a) dyr, som er ude af stand til at bevæge sig ved egen kraft uden smerter eller at gå uden støtte
 - b) dyr med et alvorligt åbent sår eller en prolaps
3. Syge eller tilskadekomne dyr kan dog betragtes som egnede til transport, såfremt de
 - a) er lettere tilskadekomne eller syge og ikke vil blive påført yderligere lidelser som følge af transporten; i tvivlstilfælde skal der anmodes om veterinærrådgivning.

Uddrag Bilag 1. kap. 3 punkt 1.12 om transportpraksis:

Dyr skal holdes adskilt under håndtering og transport, når der er tale om følgende:
b) dyr af markant forskellig størrelse eller alder.

Punkt 1.13. Litra b finder dog ikke anvendelse hvis dyrene er opdrættet i kompatible grupper, eller hvis de er vant til at være sammen, jf. punkt 1.13 i samme afsnit.

Uddrag af art. 15 vedr. den kontrol, som den kompetente myndighed skal foretage under en langvarig forsendelse

1. Den kompetente myndighed efterprøver på vilkårlige tidspunkter under en langvarig forsendelse ved en passende kontrol, enten i form af stikprøver eller med målrettede kontrolundersøgelser, om de angivne forsendelsestider er realistiske, om forsendelsen er i overensstemmelse med denne forordning, og navnlig om de i kapitel V i bilag I fastsatte regler om forsendelsestid og hvileperioder er overholdt.

2. Finder en langvarig forsendelse sted mellem medlemsstaterne og tredjelande, skal den kontrol af dyrenes egnethed til transport, der udføres på afgangstedet, jf. kapitel I i bilag I, ske inden pålæsningen som led i kontrol af dyresundheden som fastsat i de relevante EF-veterinærforskrifter og inden for de tidsfrister, der er anført i disse forskrifter.
3. Er bestemmelsesstedet et slagteri, kan den i stk. 1 omhandlede kontrol udføres som led i den kontrol af dyrevelfærd, der er omhandlet i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 854/2004 af 29. april 2004 om særlige bestemmelser for tilrettelæggelsen af den offentlige kontrol af animalske produkter til konsum.

Bekendtgørelse om beskyttelse af dyr under transport ³

Ved lange forsendelser gælder ovennævnte regler om kontrol af transportegnethed, jf. transportforordningens art. 15. stk. 2.

Ved korte transporter under 8 timer ud af Danmark finder nedenstående regel anvendelse.

§ 6. Ved transport under otte timer mellem Danmark og et andet EU-land samt til og fra et tredjeland af heste, kvæg, får, geder og svin, hvor der gælder et krav om, at dyrene skal ledsages af et sundhedscertifikat, skal embedsdyrlægen i forbindelse med udstedelse af dette certifikat tillige attestere, at dyrene på undersøgelsestidspunktet var egnede til at blive transporteret på den planlagte strækning efter bestemmelserne i transportforordningen.

Stk. 2. Den i stk. 1 nævnte attestation må kun ske, hvis dyrene inden for de sidste 48 timer er synet af embedsdyrlægen. For kvæg, får, geder og svin gælder dog, at de skal være synet af embedsdyrlægen inden for de sidste 24 timer.

Følgende regel supplerer transportforordningens bestemmelser, og gælder for transporter, der fuldt ud afvikles i Danmark.

§ 17. Transport af lettere tilskadekomne eller syge dyr, som ikke påføres unødigt lidelse

3) Bekendtgørelse nr. 1729 af 21. december 2006 om beskyttelse af dyr under transport med senere ændringer: <http://fvst.lovportaler.dk/showdoc.aspx?schultzlink=bek20061729>

på grund af transporten, må kun finde sted, hvis transportmidlets bund under transporten forsynes med et ekstra tykt lag egnet strøelse. Der skal i tilfælde af tvivl om, hvorvidt dyrene påføres unødigt lidelse på grund af transporten, indhentes en udtalelse fra en dyrlæge.

BILAG 1.2 VEJLEDNINGER

Vejledning om Rådets Forordning (EF) nr. 1/2005 af 22. december 2004 om beskyttelse af dyr under transport og dermed forbundne aktiviteter m.v.:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/RO710.aspx?id=2502>

BILAG 1.3 ØVRIGE

Meddelelse om skærpeelse af transportegnethedsvurderingen af dyr på samlesteder og ved udførsel (linkets kap. 6):

http://fvst-intranet/Fagligt/Sider/Dyrevelfærd_Transport_%20Transportmappen.aspx

Udtalelse af 2. december 2008 om svin med store/komplicerede navle- eller lyskebrok: http://www.foedevarestyrelsen.dk/Dyr/Raad_og_udvalg/DVS/Generelle_udtalelser/Sider/Udtalelse_om_svin_med_store_navle_eller_lyskebrok.aspx

Meddelelse fra Det Veterinære Sundhedsråd til landets dyrlæger om udtalelse vedr. dyrs transportegnethed: http://www.foedevarestyrelsen.dk/Dyr/Raad_og_udvalg/DVS/Generelle_udtalelser/Sider/Meddelelse_fra_Det_Veterinaere_Sundhedsraad_til_landets_dyrlaeger.aspx

Det Veterinære Sundhedsråds udtalelse om transport af slagtedyrl med bækkenbrud og/eller hofteskred: http://www.foedevarestyrelsen.dk/Dyr/Raad_og_udvalg/DVS/Generelle_udtalelser/Sider/Transport_af_slagtedyrl_med_baekkenbrud_og_eller_hofteskred.aspx

Det Veterinære Sundhedsråds redegørelse om transport af syge eller tilskadekomne produktionsdyr inkl. heste: http://www.foedevarestyrelsen.dk/Dyr/Raad_og_udvalg/DVS/Generelle_udtalelser/Sider/Det_Veterinaere_Sundhedsraads_redegoerelse_om_transport_af_syge_eller_tilskadekomne_produktionsdyr.aspx

Den Videnskabelige Komité's rapport af 11. marts 2002 om dyrs velfærd under

transport (særlige forhold for heste, svin, får og kvæg):

<http://fvst-intranet/Fagligt/Documents/Dyreværn/Transport/Den%20Videnskabelige%20Komités%20rapport%20af%20om%20dyrs%20velfaerd.PDF>

Opinion af 30. marts 2004 om beskyttelse af dyr under transport:

http://fvst-intranet/Fagligt/Documents/Dyreværn/Transport/Scientific_Opinion_AHAW_Animal_Transport_March_2004.pdf

BILAG 1.4 SAGSBEHANDLING OG VALG AF RETTE SANKTION

Fødevestyrelsens Kontrolvejledning, som i kap. 13.3. beskriver valg af rette sanktion samt de overvejelser, der skal indgå i dette (helhedsvurdering):

https://www.foedevarestyrelsen.dk/SiteCollectionDocuments/Kontrolstyring/Kontrolvejledning/Samlet_kontrolvejledning.pdf

Fødevestyrelsens retningslinjer for sanktionering af dyreværnsovertrædelser i forbindelse med transport:

<http://fvst-intranet/Fagligt/Documents/Retningslinjer%20for%20sanktionering%20i%20forbindelse%20med%20transportSTIEN.pdf>

Fødevestyrelsens Vejledning om politianmeldelser og straffesager generelt, som bl.a. beskriver procedure og indhold af en politianmeldelse:

<http://fvst-intranet/Fagligt/Sider/Bøder-og-politianmeldelser.aspx>

Rigsadvokatens Meddelelse om Dyreværn (rev. 1. juli 2016), som bl.a. indeholder vejledende bødestørrelser i transportsager samt oplysning om, hvornår der skal ske forelæggelse af veterinærfaglige spørgsmål for Det Veterinære Sundhedsråd:

<https://vidensbasen.anklagemyndigheden.dk/h/6dfa19d8-18cc-47d6-b4c4-3bd-07bc15ec0/vb/ac1cd66d-6276-4e8c-93f2-93b6005c3220>

MILJØ- OG FØDEVAREMINISTERIET
Fødevarestyrelsen
Stationsparken 31-33
2600 Glostrup

Tlf. +45 72 27 69 00
fvst.dk/kontakt
www.fvst.dk